

І. О. Данчак, Г. В. Лукомська

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПЛАНУВАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОСТОРУ СПА-ЗАКЛАДІВ

Постановка проблеми. На сьогоднішній день існує багато прикладів функціонально-планувальних схем СПА-закладів [1], починаючи від СПА одного дня і закінчуючи поліфункціональними СПА-комплексами. Однак виникає потреба в систематизації цих схем та виведенні, на їх основі, типових моделей, функціонально-планувальних вирішень, набору та параметрів основних приміщень, що відповідали б потребам таких СПА-закладів.

Аналіз останніх досліджень. Наукові дослідження, що стосуються цієї теми, мають лише дотичне відношення. При проектуванні деяких груп приміщень СПА-закладів можемо опиратися на Державні будівельні норми, однак в цілому дослідження, які б стосувалися функціонально-планувальних схем СПА-закладів, не проводились.

Близькими до цієї теми є роботи з дослідження готелів, бальнеологічних курортів, водно-розважальних комплексів, водно-туристичних комплексів тощо [2–5].

Формування цілі статті

Метою дослідження є аналіз архітектурно-планувальних схем для СПА-закладів різної вмістимості, а також розробка «базового модуля» СПА та виведення його мінімальних параметрів.

Результати досліджень. Аналіз планувальної схеми існуючих СПА-закладів виявив наявність ряду приміщень, які присутні у всіх СПА-комплексах, незалежно від їх функціонального призначення. На основі цього дослідження було розроблено «базовий модуль» функціональної структури СПА, котрий лежить в основі всіх типів поліфункціональних СПА-комплексів. В залежності від вмістимості СПА-закладів (малі, середні, великі), площа «базового модуля» змінюється і до нього долучаються додаткові функції (рис. 1).

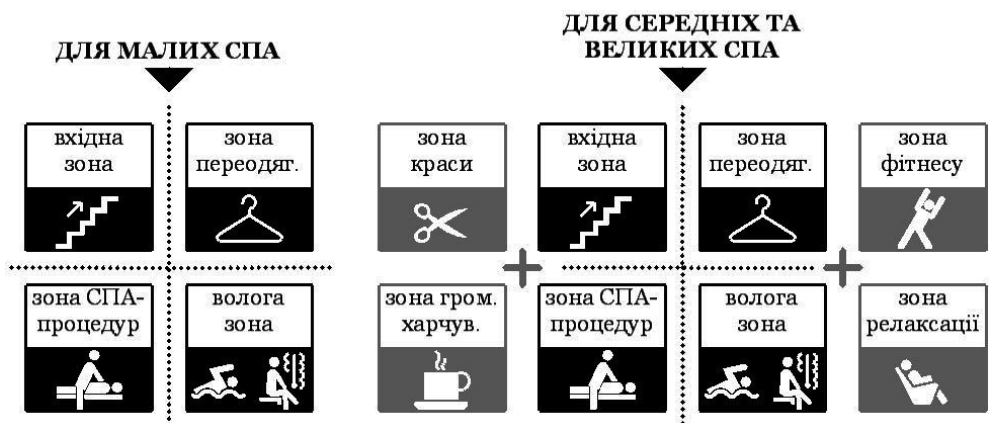

Рис. 1. Функціональні зони «базового модуля»

Для нормального перебігу всіх процесів в «базовому модулі» слід передбачати певні функціональні зони, котрі включають в себе сукупність необхідних приміщень. До таких зон відносяться: зона очікування, яка включає в себе вхідну та зону громадського харчування; зона краси; зона переодягання (в малих СПА-закладах проектується безпосередньо при кожній із зон, в великих — одним блоком для спільного користування всіх відвідувачів); зона СПА-процедур; волога зона, котра в свою чергу ділиться на термальну та аква-зону; зона фітнесу; зона релаксації (проектується локально при зонах або одним блоком для спільного користування).

Поліфункціональні моделі СПА-комплексів формуються при долученні специфічних зон до «базового модуля» або при переважанні однієї із зон «базового модуля». Так, для Курортного СПА та готелю з СПА-центром до «базового модуля» долучаємо житлову зону; для Медичного СПА — зону клініки; для Медичного СПА-курорту — зону клініки та житлову. При плануванні Фізкультурно-оздоровчого комплексу з СПА-центром базовими виступають приміщення зони фітнесу, а приміщення «базового модуля» є лише допоміжними, це стосується і СПА-клубів; щодо Водно-розважальних комплексів, у складі яких є СПА, тут базовими виступають приміщення аква-зони (рис. 2).

Рис. 2. Трансформація «базового модуля» для поліфункціональних моделей СПА-комплексів

При влаштуванні взаємозв'язків між зонами малого «базового модуля» оптимальною є коридорна архітектурно-планувальна схема, для середнього та великого — комбінована комірково-загальна, ядром якої може виступати зона релаксації, приміщення з басейном, роздягальні та ін. Функціональні зв'язки в «базовому модулі» представлені на рисунку 3.

Однак варто врахувати те, що більшість міських СПА є вбудованими та добудованими до багатоповерхової забудови, таким чином взаємозв'язки в споруді відбуваються не лише горизонтально, але й вертикально. Розглянемо це на прикладі схеми, зображеної на рис. 4.

Що стосується заміських СПА, за просторовою організацією вони — окремо розташовані і складаються з: єдиного об'єму, кількох об'ємів або з єдиного об'єму, в складі якого є кілька елементів.

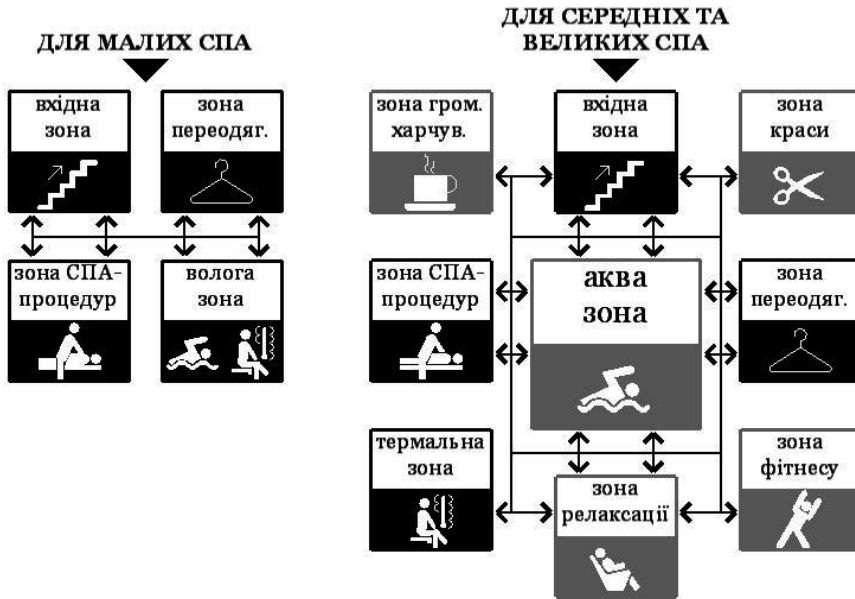

Рис. 3. Функціональні зв'язки в «базовому модулі»

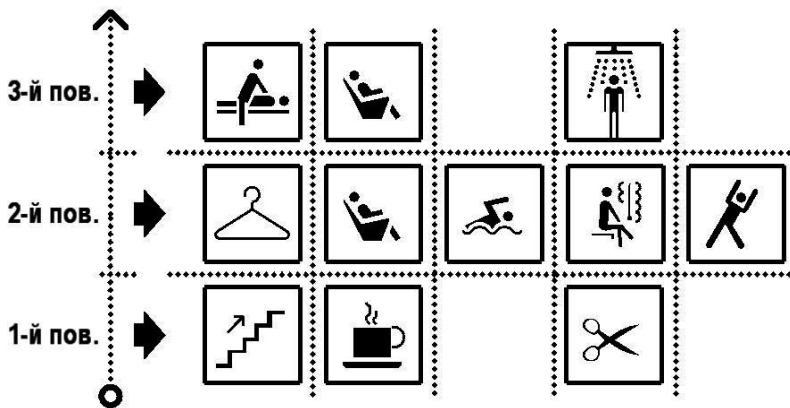

Рис. 4. Вертикальна функціонально-планувальна організація СПА-простору

Кожна з зон «базового модуля» розвивається в залежності від призначення та загальної місткості СПА-закладу, однак до усіх типів СПА висуваються спільні вимоги щодо параметрів основних приміщень [6–9].

Вхідна група приміщень повинна включати в себе: вестибюль; гардероб верхнього одягу; роздільні санвузли для чоловіків і жінок; вертикальний комунікаційний вузол, який повинен включати в себе сходову клітку, а також як мінімум 2 пасажирські ліфти. Для СПА-закладів з малою вмістимістю площа вхідної групи складає мінімум 50 м²; для середніх СПА-закладів — мінімум 70 м²; для великих — мінімум 150 м².

При дослідженні існуючих СПА-закладів було виявлено, що горизонтальні комунікації складають ~15 % від загальної площі.

Зона громадського харчування повинна включати в себе наступні приміщення: кав'ярня; ресторан; санвузли. Передбачаємо цю зону для СПА-закладів з середньою та великою вмістимістю і її площа складає мінімум 150 м² для середніх СПА та мінімум 500 м² для великих.

Зона краси повинна включати в себе: салон краси площею >50 м² — для середніх СПА-закладів та площею >75 м² — для великих.

Зона СПА-процедур включає в себе ряд функцій, які потребують індивідуальних кабінетів з кушетками, і їх площа для малих СПА складає — >30 м², для середніх — >50 м², для великих — >150 м².

Зона фітнесу повинна включати в себе: зал ритмічної гімнастики і хореографії; зал для занять з тренажерами; окремі роздягальні для жінок та чоловіків. Площа зони фітнесу для середніх СПА-закладів — >150 м², для великих СПА — >350 м².

Аква-зона включає в себе приміщення з оздоровчими душами та ваннами. В залежності від складу та кількості, душі можна об'єднувати в одному приміщенні; при плануванні кабінету з гідромасажною ванною потрібно передбачати місце для переодягання клієнта та кабінет для обслуговуючого медперсоналу. У середніх та великих СПА-закладах до цієї зони також належить: басейн для оздоровчого плавання (під яким проектуємо технічний поверх для його обслуговування); роздягальні. Площа такої зони складає для малих СПА — >250 м², для середніх — >550 м², для великих — >750 м².

Термальна зона включає в себе ряд приміщень, таких як: сауна сухого жару, лазня (російська, турецька, римська), інфрачервона сауна; контрастний басейн та роздягальні. Для малих СПА площа цієї зони становитиме — >30 м², для середніх — >50 м², для великих — >75 м².

Роздягальні для зони фітнесу, аква-зони та термальної зони можемо проектувати або одним блоком для спільного користування відвідувачів цих зон, або локальні при кожній із зон.

Зону релаксації можемо проектувати: спільного користування з фітобаром або окремі приміщення при аква-зоні, термальній зоні та зоні фітнесу. Площа зони релаксації для малих СПА повинна складати — >30 м², для середніх — >100 м², для великих — >250 м².

Адміністративні приміщення, які потрібно проектувати в СПА-закладах, це — кабінет директора, замісника директора, зал засідань (проектуємо лише для закладів, де кількість працівників перевищує 100 чол.). Необхідним є проектування в таких закладах медпункту або кімнати медсестри. Для малих СПА-закладів площа цих приміщень становитиме — >30 м², для середніх — >40 м², для великих — >150 м².

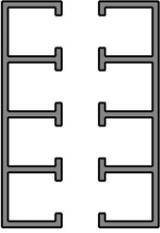
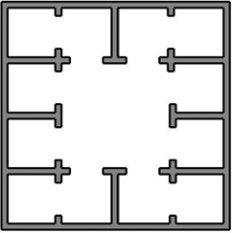
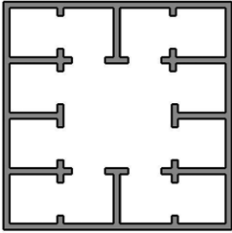
Мінімальні параметри «базового модуля» приведені в таблиці 1.

При проведенні вищенаведених досліджень було виявлено, що «базовий модуль» характеризується набором різних функціональних зон та параметрів приміщень.

Для малих СПА-закладів «базовий модуль» включає: 4 функціональні зони, об'єднані в коридорну схему, площею мінімум 400 м² (55 % якої становлять допоміжні приміщення), одночасна пропускна спроможність за день складає ~180 чол.

Таблиця 1

Мінімальні параметри «базового модуля»

«Базовий модуль»	Архітектурно-планувальні схеми	Зони «базового модуля»	Мін. площа зон «базового модуля», м ²	Мін. площа «базового модуля», м ²	Пропускна спроможність, люд./добу
Малий		вхідна	50	400 (55 % — допоміжні прим.)	180
		переодегання	40		
		аква	280		
		СПА-процедур	30		
Середній		вхідна	70	1300 (37 % — допоміжні прим.)	645
		переодегання	130		
		аква	600		
		СПА-процедур	50		
		краси	50		
		релаксації	100		
		гром. харчув.	200		
Великий		фітнесу	100	2500 (30 % — допоміжні прим.)	2200
		вхідна	150		
		переодегання	200		
		аква	825		
		СПА-процедур	150		
		краси	75		
		релаксації	250		
		гром. харчув.	500		
		фітнесу	350		

Для СПА-закладів середньої вмістимості параметри «базового модуля» становлять — 8 зон з комбінованою комірково-загальною схемою, площа яких складає >1300 м² (частка допоміжних приміщень становить 37 %), пропускна спроможність за день ~645 чол.

Для великих СПА-закладів «базовий модуль» включає — 8 зон з комбінованою комірково-загальною схемою, площею >2500 м² (допоміжні приміщення становлять 30 % від основних) та пропускною спроможністю ~2200 чол. за день.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Данчак, І. О. Формування архітектури СПА-центрів (Еволюція розвитку) / І. О. Данчак, Г. В. Лукомська // Науковий вісник будівництва. — Харків: ХДТУБА, ХОТВАБУ. — 2010. — Вип. 57. — С. 26–35.
2. Карасьова О. М. Архітектурно-планувальна організація малих готелів в умовах природних комплексів: Дис. канд. архітектури: 18.00.02 / Карасьова Ольга Михайлівна. — К., 2009.
3. Єжов Д. В. Основи формування архітектури водно-розважальних комплексів.: Дис. канд. архітектури: 18.00.02 / Єжов Дмитро Валентинович. — Одеса, 2008.
4. Ніканоров С. О. Принципи формування водно-туристичних комплексів в умовах Причорномор'я України: Дис. канд. архітектури: 18.00.02 / Ніканоров Сергій Олександрович. — К., 2009.
5. Токарев С. О. Функціонально-планувальна організація санаторно-реабілітаційних комплексів (в умовах бальнеологічних курортів): Дис. канд. архітектури: 18.00.04 / Токарев Сергій Олександрович. — К., 1997.
6. СНиП II-Л. 8–71 «Предприятия общественного питания. Нормы проектирования». — М.: Стройиздат, 1972.
7. ДБН В.2.2–13–2003 «Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди». — К.: Держбуд України, 1999.
8. ДБН В.2.2. — 9–99 «Будинки і споруди. Громадські будинки і споруди. Основні положення». — К.: Держбуд України, 1999.
9. ДБН В.2.2. — 11–2002 «Будинки і споруди. Заклади побутового обслуговування». — К.: Держбуд України, 2002.

УДК 725.85

О. В. Коренецкий

ФИТНЕС-КЛУБ В СТРУКТУРЕ ТОРГОВО-ОБЩЕСТВЕННЫХ И МНОГОФУНКЦИОНАЛЬНЫХ КОМПЛЕКСОВ

Совершенствование функционального состава и расширение структуры предлагаемых услуг для посетителей являются актуальной задачей архитектурного формирования торгово-общественных и многофункциональных комплексов на современном этапе. Увеличение номенклатуры и разнообразия видов обслуживания